

Irak - Vestens magt og FN's afmagt

Efter invasionen d. 2. august 1990 var der stor enighed om fordømmelse af Iraks besættelse af Kuwait. FN vedtog en fordømmelse og stramme sanktioner mod Saddams styre. Efter en række politiske trakasserier blev det besluttet at befri Kuwait med magt. Sikkerhedsrådets resolutioner rakte kun til en befrielse af Kuwait, ikke til at besætte Irak og foranstalte et systemskifte. Som følge heraf indebar våbenhvileaftalen af 3. marts 1991 krav om Iraks anerkendelse af Kuwait som selvstændig stat, inspektion af landets nukleare anlæg, og alle kemiske våben skulle destrueres under international kontrol. Indtil dette var opfyldt, måtte Irak ikke eksportere olie. En forudsætning for våbenhvilen var Iraks betingelsesløse samarbejde. Alt dette er fastlagt i sikkerhedsrådets resolution nr. 687, der samtidig legitimerer invasionsstyrkens magtanvendelse for at opnå resolutionens mål.

Præsident Bush (senior) opfordrede Irakerne til selv at afsætte diktatoren. Men opstande i nord og syd mislykkedes, og repressalierne fra regimet var brutale. Det førte til sikkerhedszoner i nord for at beskytte kurderne og i syd for at beskytte den shiitiske befolkning.

Siden tog våbeninspektørerne fat først med Rolf Ekeus i spidsen senere Richard Butler. Man modtog aldrig tilfredsstillende redegørelser for de kemiske våben, og de militære hovedmagter i aktionen mistede tålmodigheden. Irak på sin side spillede kispud med våbeninspektørerne, og da Richard Butler efter irakisk smag blev for nærgående smed man dem simpelt hen ud af landet.

Sanktionerne strammede mere og mere, det irakiske folk led. Der opstod hungersnød, mangel på medicin og børnedødeligheden steg dramatisk. I denne lange periode viste FN's afmagt sig for alvor. I efteråret 2002 havde Tyskland formandsposten for sikkerhedsrådet. I Tyskland skulle der være valg. Den borgerlige opposition med Edmund Stoiber som kanslerkandidat stod til at vinde valget ifølge alle prognoser. Den siddende kansler Schröder fik vendt slaget ved at love, at Tyskland ikke ville støtte og ikke ville deltage i en militær intervention i Irak.

Frankrig, der er permanent medlem af sikkerhedsrådet og bevarer denne plads som sidste rest af fordums stormagtsdage, var selvfølgelig imod en militær aktion. Pressen hævder, at det skyldes store franske olieinteresser i landet, men det er næppe forklaringen. Modsætningsforholdet mellem Frankrig og USA er nok den væsentligste årsag, og dette modsætningsforhold er bestemt ikke blevet mindre siden Bush administrationen tiltrådte.

Saddam havde nødtvunget givet tilladelse til fornyet våbeninspektion under ledelse af en pensioneret svensk diplomat Hans Blix. Hans Blix konkluderede at der var mange kemiske og biologiske våben, som Irak påstod var destrueret men ikke kunne redegøre for. Der var masser af rygter om mobile laboratorier, der kunne fremstille giftgas på 45 min.

Men Frankrig erklærede, at de ville nedlægge veto mod en militær intervention.

Diskussionen er lidt ejendommelig. Jeg er selv uddannet kemiingeniør og kan slå op i mine gamle lærebøger, hvorledes giftgasser kan fremstilles. Mange forbindelser er relativt instabile og naturligvis besværlige at opbevare sikkert. Det er meget enkelt at omstille en gødningsfabrik til at fremstille disse stoffer. Amerikanerne har god grund til at mene, at Irak behersker teknologien. De har selv lært dem det.

Det vakte derfor stor undren, at oppositionen herhjemme gik imod Danmarks deltagelse, især når de forsøger at fremstille sig som vogtere af menneskerettigheder og ordnede forhold i verdenssamfundet. Grundlaget for den militære intervention er spinkelt, men det er der. Det var det ikke, da SR regeringen besluttede at deltage i aktionen i Kosovo.

Men overordnet set skyldes Vestens interesse i stabilitet og ordnede forhold i Mellemøsten selvfølgelig forsyningsikkerheden med olie. socialistiske og grønne partier bebrejder USA dette. Men det er fuldstændig legitimt. Vesten er afhængig af olieforsyningerne fra Mellemøsten. Men vi stjæler jo ikke olien, vi betaler selvfølgelig. Men mangel på olie - eller rettere angsten for at olieleverancerne svigter - kan få fatale følger for verdensøkonomien.

Irak er befriet, og landet skal nu lære demokrati. Man må sige at det virkelig er en ambitiøs plan. Kan det overhovedet lade sig gøre?

Jeg tror det kan. Irak er som tidligere nævnt veluddannede set i forhold til det meste af Mellemøsten. Uanset de mange etniske minoriteter har alle en nationalfølelse som irakere. Irak har allerede et sekulariseret rets- og administrationssystem. Sharia lovgivning bruges overhovedet ikke. Den irakiske økonomi er baseret på irakisk arbejdskraft ikke på gæstearbejdere, som i staterne på den arabiske halvø. Det kræver selvfølgelig at der skabes ro i landet.

Jeg tror at Danmark har en demokratisk tradition, som vi kan formidle videre til den irakiske befolkning. Ved vor grundlovgivende forsamling i 1848 - 49 var der megen debat om, hvorvidt man kunne overdrage magten til folket, der selvfølgelig med den tids øjne var inkompetente i politiske spørgsmål. Grundtvig var et fremtrædende medlem af forsamlingen, og han havde sine betænkeligheder. Men som han sagde "skal almuen have indflydelse må almuen oplyses". Det blev højskolernes store opgave.

Jeg har selv holdt foredrag på højskoler for unge baltiske studerende om demokrati og politisk arbejde. Det er spændende og udfordrende. Det er meget videbegærlige studerende. Det vil Irakerne også være. Det bliver en lang proces, men den kan og skal lykkes.